

ВІСНИК

**Науково-дослідної лабораторії
інклюзивної педагогіки**

Випуск V

Умань - 2019

УДК 74.03 (063)

В 80

*Рекомендовано до друку вченою радою
Факультету дошкільної та спеціальної освіти
(протокол №8 від 19 березня 2019 року)*

Головний редактор: Демченко І. І.

Редакційна колегія: Малишевська І. А., Білан В. А., Калиновська І. С.,

Чередник А. А.

Відповідальний за випуск: Чередник А. А.

В 80 Вісник Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю: «Інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (28 березня 2019 р.) / [гол. ред. Демченко І.І.]. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019 р. – Вип. V. – 197 с.

УДК 74.03 (063)

© Уманський державний педагогічний
Університет імені Павла Тичини, 2019

ЗМІСТ

Розділ I. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

1.	<i>Ашиток Н.І.</i>	Гуманістична парадигма у контексті методології педагогічної науки та практики спеціальної освіти.....	10
2.	<i>Демченко І.І.</i>	Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі.....	13
3.	<i>Стражнікова І. В.</i>	Інклюзивна освіта в освітньому просторі ЗСО Сполучених Штатів Америки.....	15
4.	<i>Сурун М.О.</i>	Організація науково-дослідної роботи студентів.....	18
5.	<i>Абдуллаев С. С.</i>	Формирование личностных качеств спортсмена-инвалида под воздействием систематических физических нагрузок....	22
6.	<i>Анастасова Н.М.</i>	Особливості розвитку взаємостосунків у учнів в інклюзивному класі.....	26
7.	<i>Анісімова О.Е.</i>	Особливості застосування оздоровчих технологій у закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання.....	29
8.	<i>Безбах Т.</i>	Особливості навчання та виховання дітей з ринолалією в інклюзивному освітньому просторі.....	32
9.	<i>Борійчук Я.</i>	Співпраця в інклюзивному закладі освіти	34
10.	<i>Гонтар О. Бегас Л. Д.</i>	Інклюзивна освіта в контексті інноваційного розвитку України.....	37
11.	<i>Діхтяренко А.</i>	Використання нетрадиційних методів у корекційній роботі.....	39
12.	<i>Добрянська Я.</i>	Технологія індивідуального планування в інклюзивному закладі освіти.....	41
13.	<i>Дунаєвська Н. Мандич А.</i>	Створення інклюзивного простору в закладі дошкільної освіти.....	43
14.	<i>Калиновська І.С.</i>	Інклюзивна освіта як шлях до «безбар'єрного життя» осіб з особливими освітніми потребами які мають особливі освітні потреби.....	45
15.	<i>Козка М. Кривченко О.</i>	Особливості роботи з сім'ями, що виховують дітей з порушеннями психофізичного розвитку.....	47

16.	<i>Крива Н.П.</i>	Техніки психолого-педагогічного супроводу дитини старшого дошкільного віку з подолання природних вікових страхів.....	49
17.	<i>Марченко О.О. Бурдейна Л.О.</i>	Роль асистента вчителя у навчанні дітей з особливими освітніми потребами.....	51
18.	<i>Нікітенко А. С.</i>	Теоретичні засади правової компетентності студентів з особливими освітніми потребами.....	54
19.	<i>Раленко А.</i>	Вплив образотворчої діяльності на розвиток мовлення дітей раннього віку в інклюзивному освітньому середовищі.....	56
20.	<i>Сербіна Н.С.</i>	Шляхи досягнення фізичного та психологічного здоров'я дитини дошкільного віку в умовах освітньої інклюзії.....	58
21.	<i>Ткаченко О.</i>	Патріотичне виховання дошкільників з порушеннями мовлення як один з аспектів гармонійного виховання.....	60
22.	<i>Трофайла Н.Д.</i>	Діти з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.....	62

Розділ II. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1.	<i>Андрющенко Т.К.</i>	Моделювання освітнього середовища закладу дошкільної освіти для реалізації інклюзивного навчання.....	65
2.	<i>Казачінер О.С.</i>	Особливості засвоєння мовного матеріалу дітьми з Синдромом Дауна.....	68
3.	<i>Супрун Д. М.</i>	Оптимізація професійної підготовки спеціального психолога в контексті новітніх тенденцій інклюзивної освіти....	71
4.	<i>Шульженко Д.І.</i>	Особливості самоконтролю дітей з інтелектуальними порушеннями дошкільного віку.....	75
5.	<i>Бабій І.В.</i>	Образотворча діяльність в умовах інклюзивної освіти.....	77
6.	<i>Білан В. А.</i>	Проблеми родинного виховання дітей з особливими освітніми потребами.....	80
7.	<i>Голуб Н. П. Головань А. В.</i>	Формування мотивів до творчого самовираження у старших дошкільників із мовленнєвими порушеннями.....	83
8.	<i>Дичок Н.П. Іващенко О.А.</i>	Вплив кризи трьох років на формування особистості дитини.....	85

9.	<i>Дичок Т.П.</i>	Розвиток дрібної моторики у дітей із загальним недорозвитком мовлення у процесі роботи з кольоровою манкою.....	87
10.	<i>Дука Т.М.</i>	Співпраця сім'ї та практичного психолога в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в сучасний освітній простір.....	89
11.	<i>Іващенко М.М.</i>	До проблеми корекційно-розвивальної роботи з дітьми з комплексними порушеннями в умовах спеціальної освіти.....	91
12.	<i>Каво Я.О. Білан В. А.</i>	Дидактичні ігри, як засіб сенсорного виховання розумово-відсталих дошкільників.....	93
13.	<i>Катка Н.О.</i>	Арт-терапевтичні технології як засіб корекційно-розвиткового впливу.....	95
14.	<i>Крида В.С.</i>	Методичні аспекти запобігання порушень постави у дітей.....	98
15.	<i>Ланіт А.В.</i>	Завдання ЛЕГО-конструювання у ЗДО з інклюзивною формою навчання.....	102
16.	<i>Маляр Т. В. Заболотна А. А. Швець А. В. Любченко І. І.</i>	Використання музичного заняття для осіб з особливими освітніми потребами.....	105
17.	<i>Матвійчук І.І.</i>	Особистісно-орієнтований підхід у навчанні географії учнів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.....	108
18.	<i>Поліщук О.В.</i>	Організація та проведення фізкультурних хвилин у процесі занять із математики з дітьми з особливими освітніми потребами.....	110
19.	<i>Хрипун Д. М.</i>	Використання гри в інклюзивному навчанні дітей з порушеннями слуху.....	113
20.	<i>Чередник А. А.</i>	Фізична реабілітація дітей дошкільного віку з порушенням постави засобами адаптивного фізичного виховання.....	116

**Розділ III. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД
ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ**

1.	<i>Кобильченко В. В. Омельченко І. М.</i>	Наукові аспекти психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами.....	120
----	---	---	-----

2.	<i>Малишевська І. А.</i>	Проблеми підготовки психолого-педагогічних кадрів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища.....	123
3.	<i>Островська К. О.</i>	Психологічний погляд на роботу з батьками.....	125
4.	<i>Позднякова О.Л.</i>	Професійна готовність фахівця як компонент розвитку виховної системи в освітніх закладах.....	128
5.	<i>Алексєнко Ю.В.</i>	Арт-терапії як засіб збагачення соціокультурного досвіду молодших школярів з особливими освітніми потребами.....	130
6.	<i>Восдило О. В.</i>	Особливості виховання толерантності дошкільників в умовах інклюзивної освіти.....	132
7.	<i>Кабельнікова Н.В.</i>	Застосування технології фасилітації у роботі з батьками учнів початкових класів з інклюзивною формою навчання	134
8.	<i>Коваль С. Бегас Л. Д.</i>	Розвиток математичних уявлень дітей дошкільного віку з порушенням інтелекту.....	138
9.	<i>Ленів З. П.</i>	Командно-індивідуальний підхід в інклюзивному навчанні дітей з особливими освітніми потребами.....	140
10.	<i>Медведчук В. О. Бойко І. Г. Любченко І.І.</i>	Навчально-виховний процес в класах з інклюзивним навчанням.....	143
11.	<i>Негоденко Л.М.</i>	Корекційні можливості занять з паперопластики в процесі інклюзивного навчання дітей дошкільного віку.....	145
12.	<i>Понько Г.І.</i>	Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання осіб з інвалідністю.....	147
13.	<i>Самусенко О.М.</i>	Психологічна криза в житті людини.....	149
14.	<i>Черніченко Л.А.</i>	Емоційний чинник професійної підготовки майбутніх логопедів.....	150
15.	<i>Шпильова М.О.</i>	Історичний аспект зв'язку стану мовленнєвої функції з рівнем розвитку рухового аналізатора.....	152

**Розділ IV. ПЕРЕДОВИЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД
РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПРАКТИКИ**

1.	<i>Мирнова С. П.</i>	Роль науково-педагогічних працівників у створенні інклюзивного середовищі в суспільстві.....	155
2.	<i>Стрельнікова В. Ю.</i>	Принципи побудови змісту індивідуальних планів учнів у інклюзивному навчанні.....	157
3.	<i>Авраменко О. О.</i>	Соціальна адаптація дітей з особливими освітніми потребами до умов закладу дошкільної освіти.....	160
4.	<i>Бачило В.</i>		
	<i>Демещук М. А.</i>	Сучасні погляди на подолання заїкання...	162
5.	<i>Богач Л. Д.</i>	Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти за рубежом.....	165
6.	<i>Голуб В. М.</i>	Пропедевтична роль освітньої галузі «Природознавство» в умовах інклюзивної освіти.....	167
7.	<i>Гришук П. Ю.</i>	Психопрофілактична робота психолога з курсантами закладів вищої освіти державної служби України з надзвичайних ситуацій.....	169
8.	<i>Журавко Т. В.</i>	Ебру-терапія як інноваційна технологія реабілітації дітей з порушенням розвитку	171
9.	<i>Колесник Л. В.</i>	Особливості використання інноваційних технологій у роботі з дітьми, які мають розлади аутистичного спектру.....	173
10.	<i>Кутшцова О. В.</i>	Виховання підлітків в інклюзивному освітньому середовищі як педагогічна проблема.....	176
11.	<i>Кучолопська А. М.</i>	Аспекти роботи психолого-педагогічного досвіду в умовах інклюзивного навчання у новій українській школі.....	178
12.	<i>Демещук М. А.</i>	Формування ініціювання спілкування у дітей логопатів з близькими дорослими та однолітками.....	181
13.	<i>Мога М. Д.</i>	Міотонометрія в діагностиці фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичними парезами.....	183
14.	<i>П'ясецька Н. А.</i>	Роль рухового аналізатора в організації вищих форм діяльності мозку дитини.....	184
15.	<i>Троян С. О.</i>	Попередження наслідків цифрової залежності дітей та молоді.....	187

16. Фурсова Л. М.	Інклюзивно-ресурсні центри, як важіль змін для дітей з особливими освітніми потребами.....	190
17. Шульженко О.Є.	Особливості проведення психологічних тренінгів для фахівців спеціальної та інклюзивної освіти.....	193

«Інвалідність не повинна бути перешкодою на шляху до успіху. Практично все своє доросле життя я страждаю від хвороби моторних нейронів. Але це не завадило мені зробити видатну кар'єру астрофізика і віднайти сімейне щастя».

*Професор Стівен У. Хокінг,
«Всесвітня доповідь про інвалідність»*

і соціальний статус яких задовольнятиме потреби суспільства. Питання навчання, виховання, лікування, соціалізації дітей із особливими освітніми потребами стають дедалі актуальнішими [1].

Один із видатних засновників гуманістичної психології К. Роджерс вважав, що вся психотерапія повинна ґрунтуватися на науці й мистецтві, які здатні проникати у внутрішній світ людини, бути особистісно-орієнтованими. Актуальність порушеної проблеми ми спробуємо висвітлити в нашій статті. Значна кількість робіт присвячена впливу арт-терапії на дітей із особливими потребами (А. Биков, І. Бех, В. Бондар, С. Болтівець, Г. Бондаренко, Т. Данилова, Т. Ілляшенко, Г. Іващенко, В. Кондрашин, А. Кігічак, Л. Обухова, Л. Одинченко, А. Панов, В. Синьов, О. Хохліна, Т. Шульга, О. Чебикіна, М. Щибрик та ін.).

Малювання на воді – дуже дбайливий і безпечний метод терапії. Цим він особливо гарний для дітей. Арт – терапія допомагає впоратися з багатьма проблемами і активно використовується в розвитку і підготовці дитини до сучасного життя сім'ї, в закладі дошкільної освіти і школи. [1]

Ебру-терапія дозволяє працювати зі страхами, тривожністю, замкнутістю і агресивністю. Допомагає зняти напругу (хронічне напруження формує м'язові затиски в тілі, результатом якої стають соматичні захворювання, відбувається гармонізація емоційної сфери дитини, підвищується здатність до соціальної адаптації, корекція неврозів і неврозоподібних станів.

Ебру відноситься до «правопівкульного» малювання. Це не академічне малювання за заданими зразками, а розкриття творчої індивідуальності людини. Це малювання емоціями і почуттями [2].

Методика правопівкульного малювання дозволяє прибрати всі ті блоки і затиски, які були присутні в людині. «Правопівкульне» творчі види діяльності – це своєрідний ключик до справжніх переживань і до глибоких несвідомим процесам, які спрощують творчий процес, відключають аналіз діяльності, позбавляє від внутрішніх перешкод, допомагають знайти внутрішню гармонію і проявити індивідуальність, розкриває ваші творчі здібності. У дітей заняття правопівкульним малюванням підвищують інтерес до наукового діяльності, вони стають спокійнішими, менше отримують стресів, легше починають реагувати на труднощі і перепони. У Ебру-терапії цілителей сам процес, сама дія. Воно заспокоює, зачаровує, знімає напругу.

Нині використання різноманітних арттерапевтичних технологій набуває все більшого значення у сфері реабілітаційної і корекційної роботи з дітьми, що мають порушення розвитку. Це пов'язано, передусім, з тим, що ці технології надають величезні можливості для самовираження і самореалізації дитини в продуктах творчості – малюнках, аплікаціях, композиціях, іграшках та ін.

Ебру необхідно використати на корекційно-розвиваючому зайнятті з дітьми з особливими потребами. При цьому форми і варіанти ебру-терапії визначаються особливостями конкретної дитини, специфічними завданнями роботи і її тривалістю. У багатьох випадках ебру виступає в якості провідного методу корекційного впливу, як, наприклад, за наявності у дитини емоційних і поведінкових порушень невротичного характеру. У інших випадках – в якості

допоміжного засобу, що дозволяє стимулювати вихованця, розвинути його сенсомоторні навички, понизити емоційну напругу. Можна використати ебру і в якості психопрофілактичного, розвиваючого засобу [3, с. 108].

Це один з методів встановлення контакту з дитиною. Наприклад, якщо дитина погано говорить і не може розповісти дорослому про свої переживання, то в такій техніці малювання все стає можливо. Намалювавши ситуацію, що хвилює, за допомогою ебру, створюючи картину на воді, дитина розкривається, і дорослі мають можливість побачити її внутрішній світ.

Таким чином, вся творча діяльність дитини є важливим елементом її розвитку. Для дитини частіше важливий не результат, а сам процес малювання. Головне, навчити дитину повністю віддаватися малюванню на воді, не планувати заздалегідь результат, адже він завжди буде унікальним і неповторним.

Отже, в процесі малювання на воді кожен проявляє індивідуальність, за допомогою аква-анімації спрощується творчий процес. Останнім часом ебру, поступово, стає робочим інструментом арт-терапії, застосовним навіть для тих, хто не уміє малювати [1, С. 45-50]. Дійсно, ця техніка – це можливість виразити свої почуття і емоції без слів, що розвиває дрібну моторику, покращує пам'ять, пластику рухів, роботу мозку.

Список використаних джерел:

1. Лебедева Л. Д. Практика арт-терапии: подходы, диагностика, система занятий / Л. Д. Лебедева – СПб: «Речь», 2003. – 265с.
2. Окульская Л. В. Нетрадиційна техніка малювання Ебру. // Інноваційні педагогічні технології: матеріали IV Міжнар. науч. конф. – Казань: Бук, – 2016. – С. 107–110.
3. Поташова И. И. Построения семейно-ориентированной модели инклюзивного образования//Культура и образование: научный журнал вузов культуры и искусств – 2014. – №3 (14). – С. 103–109.

Колісник Л.В.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ РОЗЛАДИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

Нові концептуальні засади суспільного облаштування, як зазначено в Декларації ООН про соціальний розвиток, полягають у здатності сучасного суспільства розвиватися на основі телерантності, терпимості, засудження дискримінації, поваги до людського розмаїття, рівності можливостей, солідарності та безпеки. Ці підходи зумовлені визначенням головної мети соціального розвитку – створення «суспільства для всіх», що забезпечує захист та повну інтеграцію в соціум усіх верств населення, в тому числі й осіб з обмеженими можливостями здоров'я. В основу такої інтеграції покладено концепцію цілісного підходу, яка відкриває шлях до реалізації прав і

можливостей для кожної людини і, насамперед, передбачає рівний доступ до здобуття якісної освіти. [1, 5]

В Україні має стверджуватися стратегія прискореного, випереджувального інноваційного розвитку освіти і науки, тому необхідно забезпечувати умови для розвитку, самоствердження і самореалізації особистості впродовж життя. А для цього необхідно створення рівних можливостей для молоді у здобутті якісної освіти, постійного оновлення змісту освіти; інтеграція освіти і науки, розвиток педагогічної та психологічної науки; створення індустрії навчальних закладів; створення ринку освітніх послуг; розробка і запровадження освітніх інновацій, інформаційних технологій, а також технологій активного та інтерактивного навчання. [2, 5]

Стрімкого розвитку набирають галузь спеціальної освіти. Особлива увага надається навчанню і вихованню дітей з аутистичним спектром.

У дітей з аутизмом особлива душа, особливі взаємини зі світом, особлива любов і щирість. Проте вони такі ж яскраві, зворушливі та захопливі, як і у звичайних дітей. Головне – впіймати ці моменти і дати можливість показати їх усьому світові.

Аутизм – одне з найскладніших порушень психічного розвитку, за якого спостерігаються передусім розлади процесів комунікації, неадекватна поведінка, труднощі формування емоційних контактів із зовнішнім світом, довколишніми, і як результат – порушення соціальної адаптації.

Актуальність цієї проблеми в тому, що рік у рік дітей із розладами аутистичного спектра стає дедалі більшою. Масштаби поширення аутизму в усьому світі змушують уже зараз замислитися, за останніми скринінговими даними в Україні на кожну тисячу дітей шестеро мають симптоми аутизму, тому вже сьогодні потрібно серйозно підійти до вивчення причин таких порушень і шукати шляхи корекційно-педагогічної допомоги.

Незважаючи на те, що причини дитячого аутизму ще не достатньо вивчені, варто зазначити, що у разі ранньої діагностики дитини може бути поставлений або спростований діагноз раннього дитячого аутизму. З прогресом медицини можливе проведення диференційної діагностики, що важливо для виявлення раннього дитячого аутизму. Після проведення педагогічної діагностики дітей можна приступати до побудови індивідуальної тактики комплексної корекційної роботи з дітьми-аутистами. При цьому варто враховувати клініко-психологічну класифікацію аутизму.[3,4]

Спеціалісти, які починають працювати з дітьми з розладами аутистичного спектра, зіштовхуються з безліччю труднощів: по-перше, з такою дитиною важко знайти контакт; по-друге, у разі аутизму традиційні прийоми корекційної педагогіки не завжди ефективні. Можна стверджувати, що робота з дитиною, яка має аутистичні прояви, потребує особливого підходу: побудова корекційних занять відрізняється від занять із дітьми, які мають інші порушення розвитку.

Удосконалення системи корекційно-педагогічної роботи з дітьми-аутистами вимагає постійного оновлення корекційного процесу та впровадження інноваційних корекційних технологій, мета яких: формування компетентностей

– різнопланових навичок адаптації до сучасного життя та соціалізації; формування готовності до самозбереження через самодисципліну та мобілізацію особистісних сил і компенсаторних можливостей організму; формування уявлення про багатомірність освітнього та корекційного процесу.

Навчальний процес, як і вся діяльність педагога – це щоденна творчість та пошук нових методів впливу на дитину. Кваліфікований і творчо налаштований педагог завжди знайде можливість на базі традиційних методів навчання, які роками давали йому високі показники знань дітей, знайти шляхи підвищення ефективності своєї роботи завдяки використанню новітніх технологій, досвіду та методів у роботі.

Традиційні методи роботи, які використовують у корекційно-розвивальній роботі для дітей з розладами аутистичного спектра:

- методика Марії Монтессорі;
- технологія раннього навчання Глена Домана;
- логоритміка;
- пальчиковий ігротренінг (для розвитку дрібної моторики);
- тістопластика;
- ниткографія; елементи методу АВА-терапії (метод прикладного аналізу поведінки).

Арттерапевтичні методи:

- музикотерапія;
- кольоротерапія;
- гудзикотерапія;
- зоотерапія (анімотерапія);
- пісочна терапія;
- крупотерапія;
- стоун-терапія.[3, 52]

Проблематика аутизму, допомога дітям із розладами аутистичного спектра ще недостатньо вивчена. На жаль, у наш час такі діти не можуть повністю реабілітуватися. Параметри індивідуального розвитку дітей із розладами аутистичного спектра суттєво різняться в кожному конкретному випадку. Критичним періодом, коли можна робити достатньо надійні прогнози їх подальшого розвитку, деякі вчені вважають п'ять років, а інші – вісім. Насамперед це пов'язано з розумовим та мовленнєвим розвитком дитини. Незважаючи на те, що реакція на корекцію чи лікування у кожної дитини індивідуальна, за окремими виявами синдрому аутизму можна досягти позитивних результатів. Найбільші досягнення простежуються у поведінкових проявах, наприклад: усунення спалахів гніву, порушень сну. Корекція успішна у питаннях соціалізації, мовленнєвого розвитку та вербальної комунікації.

Це має велике значення для розвитку соціальних навичок і формування відносної незалежності дитини з розладами аутистичного спектра як особистості. Проте ці успіхи часто пов'язані з цілком конкретними ситуаціями, і перенесення сформованих навичок соціального спілкування на інші ситуації неможливе. У сфері розвитку інтелектуальної діяльності успіхи, зазвичай,

незначні. Однак спеціальне лікування та корекційне навчання, безумовно, можуть дати поштовх до розвитку аутистичної дитини.

Не кожного дошкільника із проявами аутизму можна вивести на рівень нормального розвитку, а інколи, навпаки, при ранній корекційній роботі дітей із розладами аутистичного спектра можна підготувати до навчання і навіть розвинути їхню потенційну обдарованість у різних галузях знань.

Система неперервної спеціальної допомоги, що охоплює всі етапи життя, дає найефективніші результати.[3, 62]

Список використаних джерел:

1. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»)
2. Колісник Л.В. технології інтерактивного навчання на заняттях з педагогіки: методичний посібник / Укл.: Л.В. Колісник. – Умань: ПП Жовтий, 2011. – 201с.
3. Діти з розладами аутистичного спектра: план корекційно-розвиткової роботи / авт. кол. : Л.О. Юрченко, Л.В. Олтаржевська, Т.А. Малюченко та ін.; уклад. В.В. Семизорова. – Вид. 2-ге, без змін, - Тернопіль: Мандрівець, 2018. – 104с.

Кузнєцова О. В.

«Інклюзивно-ресурсний центр» Золотоніської міської ради Черкаської області **ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

Одним із викликів третього тисячоліття є необхідність забезпечити рівний доступ до якісної освіти усіх без винятку людей, незважаючи на расові, соціальні, психофізичні відмінності. Це визначає ефективність суспільного поступу української держави у забезпеченні права кожного її громадянина на повагу, взаєморозуміння та самореалізацію в соціумі. На відміну від традиційної освітньої моделі, що базується на простому засвоєнні та відтворенні інформації, головною метою навчання у ХХІ столітті є розвиток кожної особистості як повноцінного учасника розбудови демократичного суспільства.

Аналіз теоретичних основ виховання дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітній школі вимагає розгляду категоріального апарату, зокрема понять «інклюзія», «інклюзивне навчання», «діти з особливими освітніми потребами» та «інклюзивне освітнє середовище». Для того щоб розробити комплекс педагогічних умов виховання підлітків з особливими освітніми потребами в загальноосвітній школі, необхідно розглянути особливості цих дітей, виділити та обґрунтувати педагогічні умови їх виховання й те, як ураховується специфіка цієї категорії учнів у сучасній теорії та практиці виховання.

Головна мета соціального розвитку полягає у створенні «суспільства для всіх», в основу розвитку якого покладено концепцію цілісного підходу, яка передбачає насамперед рівний доступ до здобуття якісної освіти.

На захист прав дітей з особливими освітніми потребами спрямовані Конституція України (ст. 53), яка гарантує всім громадянам право на освіту, Загальна декларація прав людини, Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», Конвенція ООН про права дитини та низка законодавчих актів. У Законі України «Про охорону дитинства», зокрема в ст. 26 «Захист прав дітей-інвалідів та дітей з вадами розумового або фізичного розвитку», стверджується, що «дискримінація дітей-інвалідів та дітей із вадами розумового або фізичного розвитку забороняється. Держава сприяє створенню дітям-інвалідам та дітям із вадами розумового та фізичного розвитку необхідних умов, рівних з іншими громадянами можливостей для повноцінного життя та розвитку...» [2]. Подолання дитиною з інвалідністю ізольованості, відчуженості, реалізація прав і здібностей, відчуття бути рівноправною та повноцінною в дитячому колективі можливі тільки за умови виховання й навчання цих дітей в інклюзивному освітньому середовищі.

В. О. Сухомлинський [4] наголошував на тому, що не може існувати виховання особистості поза колективом, як не може бути колективу без особистостей. Розумово відсталі діти не повинні бути покинуті напризволяще, а розвиватися в таких же умовах, що й нормальні діти. Педагог доречно зауважував, що колектив може стати виховним середовищем тільки в тому разі, коли він створюється під час спілкування й спільної діяльності, яка дає кожному радість і насолоду, розвиває його інтереси та здібності, коли є освічений педагог, який любить дітей.

Інклюзія полягає в тому, щоб кожен навчальний заклад був завчасно готовим прийняти дітей з особливими освітніми потребами. У науковій літературі існує багато визначень поняття «інклюзія». Але всі вчені й практики єдині у формулюванні її основоположних складових. Серед них: прийняття в навчальний заклад усіх дітей без винятку; залучення всіх дітей з особливими освітніми потребами до тих навчальних закладів, які б вони відвідували, не маючи обмежених можливостей (як діти з типовим рівнем розвитку); кількість дітей з особливими освітніми потребами в школах і класах має бути природно пропорційною їхній загальній кількості в місцевій громаді (населеному пункті, районі тощо); диференційовані підходи у викладанні; використання всіх можливих місцевих ресурсів для забезпечення різноманітних освітніх потреб учнів.

Окремою формою інтеграції можна вважати навчання дітей з особливими освітніми потребами в спеціальних класах загальноосвітнього навчального закладу. Проте це не можна називати інклюзією. Практичний досвід такого навчання показує: однолітки не починають частіше спілкуватися з дітьми з особливими освітніми потребами, що є однією з беззаперечних переваг інклюзивного навчання.

Просте фізичне включення дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітній простір також не є інклюзією. Досвід такого навчання засвідчив, що в разі нездатності педагогів організувати навчальний процес таким чином, щоб ураховувались індивідуальні потреби кожної дитини, такі діти не